

СПЕЦИФІКА ДИЗАЙНУ І ПОПУЛЯРНІ ФОРМАТИ ДИТЯЧИХ ІЛЮСТРОВАНИХ КНИГ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ

О. П. Поліщук

докт. філос. наук, ЖДУ ім. І. Франка

М. І. Каленюк

магістрантка, ЖДУ ім. І. Франка

Діджиталізація та бурхливий розвиток цифрових технологій, широке проникнення їх у побут, виробництво, сферу дозвілля стали ознакою XXI століття. Вони створили попит на електронну книгу і навіть викликали думку про можливе швидке закінчення «ери Гутенберга» та друкованих книжкових видань. Але на даний момент книгарні, у постковідний період, стають все більше відвідувані маленькими читачами та їхніми батьками, і причин цьому декілька — одна із них потреба у візуальній та тактильній зустрічі маленької людини із носієм інформації. Електронна книга візуалізує матеріал, але не є предметною формою, яка дозволяє гратися нею, відчуваючи її вагу, форму, текстуру матеріалу. Зі збільшенням попиту збільшується і кількість вимог до художнього оформлення друкованого видання.

Тому метою дослідження стало виявлення популярних у вітчизняних виробників форматів дитячих ілюстрованих видань для дітей старшого дошкільного віку (від п'яти до шести (семи) років), специфіки їх дизайну за допомогою перегляду та аналізу асортименту сайтів українських видавництв.

Після створення в 15 сторіччі першої ілюстрованої книги «Orbis Sensualium Pictus» Яна Амоса Коменського, попит на дитячу літературу не переставав вщухати [1]. Ця книга складалася з ілюстрацій і була побудована таким чином, що головним героєм був хлопчик, якому його наставник (вчитель) розповідав тогочасні вчення з теології, філософії та інших наук [2]. Тривалий вона користувалась великою популярністю і дала початок новому напрямку літератури — дитячій ілюстрованій книзі. Сучасні батьки, рідні, опікуни теж зацікавлені в тому, щоб їхня дитина споживала якісний продукт, особливо це стосується художньої літератури. Адже дитяча література в першу чергу має передавати повчання наступному поколінню у доступній і ненав'язливій формі. Тому зміст друкованого видання для дітей є важливим, але важливим є також його дизайн, адже юним читачам має бути безпечно, зручно і цікаво здобувати нові знання і поринати в нові історії.

Об'єктом аналізу було обрано сайт київського видавництва «А БА БА ГА ЛА МА ГА» [3]. Варто вказати, що зазвичай дитячі видання друкують у збільшеному форматі, проте аналізуючи дитячі видання з даного сайту — розділ вікової групи «Дошкільний вік», було виявлено, що основними форматами є від 205 до 250 мм (в ширину) і від 190 до 295 мм (в довжину) — це формат енциклопедичного видання. (Хоча для дизайну дитячих художніх книжок прийнято обирати формат 170 x (215–260) мм). В оформленні зазвичай використовують тверду глянцеvu палітурку, якщо видання є подарунковим, то до нього в комплект додають суперобкладинку, також трапляються й картонні обкладинки. Майже всі видання сайту мають квадратні краї, але якщо книжка межує з віковою групою «Дошкільний вік» і «Маляткам», тоді краї можуть бути й закруглені для більш безпечного використання дитиною. Ілюстрації кожної книги виконані в кольорі та різняться за стилевим виконанням ілюстрацій.

Об'єкт аналізу 2 — сайт львівського видавництва «Видавництво Старого Лева» [4]. На ньому потрібні для аналізу видання знаходяться в розділі «Дитяча література». Визначено, що основними форматами є від 165 до 230 мм (в ширину) і до від 190 до 260 мм (в довжину). Це збільшений формат. Представлені оповіді вітчизняних і закордонних авторів, в оформленні використовують тверду палітурку. Кутики книг здебільшого квадратні, без заокруглень. Асортимент цього видавництва користується популярністю через різноманітність жанрів та художнього оформлення дитячих творів. Об'єкт аналізу 3 — сайт харківського видавництва «Vivat» [5], асортимент дитячої літератури розміщений у розділі «Дитяча література». Основні формати книжкових видань - від 150 до 215 мм (в ширину) від 205 до 290 мм (в довжину). Обкладинка є твердою, її дизайн — сюжетні кольорові ілюстрації, так само поліхромними є внутрішні ілюстрації. Кути обкладинки не заокруглюються, як у виданнях для молодшої вікової категорії споживачів. Як і в попередніх двох видавництвах, вибір є дійсно багатим і різноманітним.

Як висновок, що формати книжок для дітей старшого дошкільного віку схожі на літературу для підлітків, юнацтва, але є й відмінності, дизайн деяких книжок для старшого дошкільного віку «позичає» ознаки видань молодшої вікової групи дітей: замість палітурки — м'яка обкладинка чи тонка картонна; її кути можуть заокруглюватись для більш безпечного ужитку дитиною, і не слід забувати про яскраві ілюстрації, але тепер вони не завжди заповнюють кожну сторінку, а діляться на сектори, і більше зустрічаються великі ілюстрації на цілу розгортку. Від підліткової і більш дорослої літератури: орієнтація на тверду обкладинку, іноді великі за обсягом сторінок історії і незаокруглені кути. Ці ознаки вказують на те, що діти цієї вікової категорії вже далекі від літератури «для найменших», але ще не скоро будуть цільовою аудиторією підліткової літератури, звідси ознаки специфіки такого їх дизайну.

Література:

1. *Iohannes Amos Comenius «Orbis sensualium pictus»*. URL: <https://web.archive.org/web/20120329044934/http://www.grexl.com/biblio/comenius/index.html> (дата звернення 10.11.2023).
2. *Перша ілюстрована дитяча книга*. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/persha-ilyustrovana-dytyacha-knyga> (дата звернення 10.11.2023).
3. *Сайт видавництва «А БА БА ГА ЛА МА ГА»*. URL: <https://store.ababahalamaha.com.ua/books?age=137> (дата звернення 10.11.2023).
4. *Сайт «Видавництво Старого Лева»*. URL: <https://starylev.com.ua/bookstore/series-knygy-kartynky> (дата звернення 10.11.2023).
5. *Сайт видавництва «Vivat»*. URL: https://vivat-book.com.ua/dlya-naymenshikh/?arrFilter_P1_MIN=&arrFilter_P1_MAX=&arrFilter_158_2346216252=Y&set_filter=%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B8 (дата звернення 10.11.2023).